

AUTORITATIVNÍ APLIKACE PRÁVA, DOKAZOVÁNÍ

**JUDR. PAVEL LOUTOCKÝ, PH.D., BA (HONS)
ÚSTAV PRÁVA A TECHNOLOGIÍ, MU**

POJMY

Autoritativní aplikace práva

?=?

Dokazování

Jak to spolu souvisí?

POJMY

Autoritativní aplikace práva

?=?

**Vydání individuálního
právního aktu**

Jak to spolu souvisí?

AUTORITATIVNÍ APLIKACE PRÁVA

- **V širším smyslu:**
 - Konkretizace obecné (abstraktní) normy, kterou vydal vyšší normotvůrce (norma vyšší právní síly) normotvůrcem nižším (norma nižší právní síly)
 - Zde se jedná spíše o konkretizaci (zákon vs. vyhláška)
- **Ve smyslu, jak se o daném budeme bavit dnes:**
 - Rozhodování státními orgány, které mají specifické postavení ve státním mechanismu

AUTORITATIVNÍ APLIKACE PRÁVA

- Aplikací práva se rozumí kvalifikovaná forma realizace práva uskutečňovaná orgány veřejné moci
- Dochází při ní k podřazení (subsumpci) konkrétní skutkové podstaty pod příslušnou právní normu
- Výsledkem procesu aplikace práva jsou akty aplikace práva (rozhodnutí, usnesení atp.)
- Soudy, správní úřady a jiné orgány veřejné moci rozhodují o subjektivních právech a povinnostech fyzických a právnických osob
- Závazné pro zúčastněné subjekty (nikoli generálně)

AUTORITATIVNÍ APLIKACE PRÁVA

- **Může se jednat o sporné řízení**
 - Například občanskoprávní spor

- **Nemusí se jednat o sporné řízení**
 - Například rozhodování správního orgánu o udělení stavebního povolení

AUTORITATIVNÍ APLIKACE PRÁVA

- Aplikace práva souvisí s právními vztahy (předchází je nebo je následuje) – reflektuje či upravuje vztahy mezi dvěma a více subjekty
- Podstatou aplikace práva je rozhodování o právech a povinnostech
- Při aplikaci práva se řeší dva druhy otázek:
 - **Faktické** (skutkové) otázky - zjišťují se přímým vnímáním a dokazováním
 - **Právní** otázky - podle jaké právní normy (právních norem) se případ posoudí?

AUTORITATIVNÍ APLIKACE PRÁVA

- **Autoritativní aplikace práva**
 - Je příslušný v dané věci (zákonem určený a zmocněný)
 - Soud
 - **Závazné (ale jen pro zúčastněné strany)**
- **Neautoritativní aplikace práva**
 - **Není nikým zmocněný**
 - Právník, odborník, doktrinální výklad
 - **Nezávazné**

DRUHY PROCESŮ V RÁMCI APLIKACE PRÁVA?

1. **občanské soudní řízení** - upraveno OSŘ; soudy rozhodují o právech osob; převažuje zde charakter sporu. Existuje řízení **nalézací, odvolací, dovolací a exekuční**
2. **trestní řízení** - upraveno trestním řádem; 1) **přípravné trestní řízení** (vyšetřování, vychází se z důkazních prostředků) 2) **sestavení obžaloby** (provádí ho státní zástupce) 3) **rozhodování soudu** (hlavní líčení, spor žalobce a občalovaného) 4) **odvolací řízení** 5) **exekuce**
3. **správní řízení** - upraveno správním řádem; rozhodují správní orgány (orgány veřejné správy); např. řízení o stavebním povolení, daňové a celní řízení, přestupkové řízení atp.
4. **některé typy řízení před Ústavním soudem** – typicky ústavní stížnost (ale například i platnost volby senátora / poslance)
5. **zvláštní typy řízení** - např. insolvenční řízení, soudní řízení správní

DRUH Y PROCESŮ V RÁMCI APLIKACE PRÁVA?

O aplikaci práva nejde v případě, že:

- Orgán nerozhoduje (sepsání závěti)
- Orgán tvoří právo (opět nerozhoduje – musí se jednat o podřazení právní normy vůči určitému subjektu)
- Vydávání interních předpisů (vnitřní řízení a organizace orgánu)
- Přezkum zákonnosti rozhodnutí (právně se posuzuje, jestli daný orgán měl rozhodnout, neřeší se faktická strana věci)

STADIA PROCESU APLIKACE PRÁVA

- 1. Zjišťování skutkového stavu**
- 2. Řešení právních otázek**
- 3. Rozhodnutí věci (vydání právního aktu)**

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

- První stádium procesu aplikace práva spočívá ve zjišťování skutkového stavu prostřednictvím dokazování

- Velmi úzce souvisí s dokazováním

1. Zásada formální pravdy

- soud nemusí zjišťovat přesně a úplně skutkový stav
- Spokojí se s takovým stupněm poznání, který vyplyne z provedeného dokazování

2. Zásada materiální pravdy

- soud musí zjišťovat přesně a úplně skutkový stav
- nesepokojí se s takovým stupněm poznání, který vyplyne z provedeného dokazování
- snaží se zjistit sám v potřebné míře skutkový stav

Který princip se uplatňuje v ČR?

**Vždy je ale nutno zajistit princip
objektivní pravdy**

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

- **Dokazování jako podstatná část (pokud chci zjistit, jestli se něco stalo, musím to prokázat)**
- **Posouzení průběhu předcházejícího děje**
- **Prostřednictvím procesu dokazování**
- **Ze strany aplikující právo platí Zásada volného hodnocení důkazů: důkazy hodnotí jednotlivě a v souvislostech ve vztahu k danému případu**
- **Nesporná fakta (strany se na nich shodnou) není potřeba prokazovat**
- **Shromažďování základních a podstatných faktů (důkazů) a jejich posouzení v jednotlivostech a souvislostech**

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

- **V určitých případech je dokazování usnadněno tzv. právními**
- **domněnkami a fikcemi**
- **domněnky: vycházejí z určité obecné životní zkušenosti**
 - **Vyvratitelné: předpokládá se, že manžel matky dítěte, které se narodilo během jejich manželství nebo do 300 dnů od jeho zániku, je jeho otcem**
 - **Nevyvratitelné (nelze ji vyvrátit): zaměstnanec po skončení pracovní smlouvy se souhlasem stále pracuje – tam se předpokládá, že se pracovní poměr změnil na dobu neurčitou**
- **fikce: vychází z uměle vytvořeného skutkového předpokladu, který má zpravidla jen legislativně technický základ (například fikce doručení)**

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

- Typické důkazní prostředky (jaké jsou druhy důkazů?):
 - ???

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

- **Typické důkazní prostředky:**
 - Výpovědi účastníků řízení (žalobce, žalovaného), svědků
 - Listinné důkazy (veřejné a soukromé)
 - Znalecké posudky
 - Ohledání místa, věci, rekonstrukce trestného činu, atp.

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Výpovědi účastníků řízení (žalobce, žalovaného), svědků

- **Svědci:**
 - Zpravidla jediné nezúčastněné osoby
 - Vypovídají o skutečnostech, které jsou důležité pro případ
 - Povinnost svědčit
 - Povinnost mluvit pravdu (trestní sankce křivé výpovědi)
 - Nemusí svědčit advokáti (hájící svého klienta), kněží
 - Nesmí svědčit ten, kdo by způsobil újmu (osoba blízká, atp.) – jsou zde limity, musím samozřejmě přiznat, že došlo k závažnému trestnému činu

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Výpovědi účastníků řízení (žalobce, žalovaného), svědků

- **Slyšení stran:**
 - Podpůrná povaha (mělo by to být v žalobě)
 - Je nutno brát v potaz silný zájem (strany budou silně nakloněny sami sobě) – to ale nemůže vést k zamlčování a lhaní (rozhodně se ale nepředpokládá, že jsou nestranní jako svědci)

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Listinné důkazy

- Závisí na pravosti listiny
- Veřejné listiny – předpoklad, že jsou správné
- Soukromé listiny – zkoumá se intenzivněji jejich pravost
- Předkládá je strana, může být nařízeno soudem, vyžádání od někoho jiného

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Znalci

- Na základě svých odborných zkušeností vypovídají o skutečnostech, u kterých je potřeba zvláštních znalostí
- Soud rozhoduje o nutnosti znaleckého posudku
- Soud rozhoduje o osobě znalce (má být nezaujatý, podat objektivní posudek)
- Posudek se podává písemně

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Ohledání

- Je nejjistější, i když často nereálný
- Soud sám se seznámí s okolností, která je důležitá pro vlastní rozhodnutí
- Předmět je dopraven k soudu
- prohlídka těla a jiné podobné úkony, např. odběr krve
- Exhumace, prohlídka, pitva mrtvoly
- vyšetření duševního stavu

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Co není třeba dokazovat?

- Prameny práva (ty prostě jsou)
- Notoriety (soud je zná - řazení dnů v kalendáři, způsob počítání (není třeba dokazovat, že $1 + 2 = 3$))

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Dělení důkazů:

1. **Přímé** - přímo potvrzují dokazované (zadržení na místě činu)
2. **Nepřímé** – objasňují prostřednictvím jiné skutečnosti (otisky prstů na místě činu, pitvou se prokázalo, že není voda v plicích – nedošlo tedy k utopení)

Dle vztahu pramene k dokazované skutečnosti

1. **Původní** – důkaz, který pochází z bezprostředního pramene (svědek, který viděl nehodu)
2. **Odvozené** – získány ze zprostředkovaného pramene (svědek slyšel jinou osobu vyprávět o nehodě)

1. ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Dle vztahu k předmětu obvinění:

- 1. Usvědčující důkazy**
- 2. Ospravedlňující důkazy**

Dle souladu s právními předpisy

- 1. Zákonné**
- 2. Nezáonné**

**Dochází k volnému hodnocení důkazů –
poměřování jejich důvěryhodnosti, síly,
sestavování materiální pravdy**

2. ŘEŠENÍ OTÁZEK PRÁVNÍCH

- spočívá v nalezení právních norem, které budou aplikovány na daný případ
- orgán musí posoudit, nakolik jsou zákony a jiné právní předpisy, které chce použít na daný případ, účinné a platné.
- Je zakázáno odepření spravedlnosti
- Musí sledovat změny právního řádu, novelizace atp.
- Nebude vždy rozhodující účinnost a platnost právního předpisu v době rozhodování, často se postupuje podle právních předpisů již neplatných, ale účinných pro daný případ.
- Pokud je daný případ řešen několika právními předpisy, je nutné použít ty, které mají nejvyšší právní sílu

2. ŘEŠENÍ OTÁZEK PRÁVNÍCH

- V této fázi může dojít k rozporům v právním řádu.
- *Lex posterior derogat priori*
- *Lex posterior specialis derogat legi priori generali*
- *Lex generalis non derogat legi priori speciali*
- *Lex superior derogat inferiori*
- (Pamatujete si?)
- **A co rozhodnutí soudů? Je závazné rozhodnutí Ústavního soudu? Je závazné rozhodnutí Nejvyššího správního soudu?**

2. ŘEŠENÍ OTÁZEK PRÁVNÍCH

- **Důležitá je v této fázi interpretace právních norem (výklad)**
- **Gramatická, systematická, logická** (základní metody)
- **Teleologická, historická, komparativní** (zvláštní metody)
- *argumentum a contrario*
- *argumentum per eliminationem*
- *argumentum per analogiam*
- *argumentum a fortiori*
- *reductio ad absurdum*
- *argumentum a silentio legis*
- **Jedná se o výklad orgánu aplikujícího právo v rámci interpretace (jiné jsou autentický, interní, doktrinální)**

SUBSUMPCE

Součást řešení právních otázek

**Pokud správně aplikujeme výše řečené,
pak identifikujeme správnou právní normu
a aplikujeme ji na daný případ**

**=Podřazení konkrétně identifikované právní
normy na daný případ**

3. ROZHODNUTÍ VĚCI (VYDÁNÍ PRÁVNÍHO AKTU)

Akt aplikace práva (individuální právní akt) představuje rozhodnutí o konkrétních právech a povinnostech účastníků

Akt aplikace práva obsahuje:

- 1. Záhloví**
- 2. výrok (petit, enunciát) - vlastní rozhodnutí**
- 3. odůvodnění,**
- 4. poučení o opravných prostředcích.**

Rozsudek, trestní příkaz, platební rozkaz, usnesení atd.

3. ROZHODNUTÍ VĚCI (VYDÁNÍ PRÁVNÍHO AKTU)

Akt aplikace práva nabývá postupně:

- A. Účinnosti
- B. Právní moci
- C. Vykonatelnosti

3. ROZHODNUTÍ VĚCI (VYDÁNÍ PRÁVNÍHO AKTU)

A. Účinnost

- Schopnost vyvolat zamýšlené následky (je vydán, je závazný) – *účinný je i špatný rozsudek*
- Nicotné právní akty – *pakty*
 - Rozhodnutí nevydal orgán, který měl (stavební úřad nemůže rozhodnout o vězení)
 - Rozhodnutí vydal správný orgán, ale to je neústavní (soud nemůže uložit trest smrti)
- Platí presumpce správnosti

3. ROZHODNUTÍ VĚCI (VYDÁNÍ PRÁVNÍHO AKTU)

B. Právní moc

- Právní akt je závazný a nezměnitelný (nelze proti němu uplatnit řádný opravný prostředek – odvolat se)
- Uplatnění řádného opravného prostředku má účinek:
 - Devolutivní – rozhodnutí je přesunuto na vyšší úroveň
 - Suspenzivní – odklad závaznosti

Druhy opravných prostředků:

- Apelace (přezkum po stránce právní i faktické - odvolání)
- Kasace (přezkum právní stránky, není nové dokazování – Nejvyšší správní soud)
- Revize (obdobné kasaci, širší přezkum)

3. ROZHODNUTÍ VĚCI (VYDÁNÍ PRÁVNÍHO AKTU)

B. Právní moc

- **Opravné prostředky**
 - **Řádné**
 - lze použít dokud individuální právní akt nenabyl právní moci, proti nepravomocným rozsudkům
 - odvolání, stížnost, odpor, rozklad
 - Výjimečně není odvolání přípustné vůbec nebo jsou jeho důvody striktně omezeny: usnesení, jímž se upravuje vedení řízení
 - **Mimořádné**
 - použijí se po nabytí právní moci rozsudku, rozhodnutí
 - dovolání, žaloba pro zmatečnost, obnova řízení

3. ROZHODNUTÍ VĚCI (VYDÁNÍ PRÁVNÍHO AKTU)

B. Právní moc

- Po rozhodnutí, či rozhodnutí odvolání nastupuje:
- ***Res iudicata***
 - ***Nelze rozhodovat ve věci již jednou rozhoduté, pokud:***
 - *Jsou zjištěny základní vady při zjišťování skutkového stavu*
 - *Pokud jsou zjištěny závažné právní vady*
 - ***=> mimořádný opravný prostředek***

(obdobně litispendence – nelze zahájit nové řízení, když už jedno běží)

3. ROZHODNUTÍ VĚCI (VYDÁNÍ PRÁVNÍHO AKTU)

C. Vykonatelnost

- **Moment** skutečné realizace právního aktu
- **Obvykle je v aktu stanovena lhůta** (například do týdne je třeba dluh uhradit)
- **Obecně to bývají 3 dny od právní moci dle OSŘ**
- **Vykonatelnost aktu aplikace práva znamená možnost vynucení povinnosti, tedy okamžik, kdy lze přistoupit k donucení, ke splnění povinností uložených v aktu, tj. k exekuci (např. zaplacení dluhu, vyklizení bytu apod.).**
- **Vykonatelnost je zpravidla možná až po nabytí právní moci a uplynutí lhůty k dobrovolnému splnění povinnosti.**

DRUHY IPA

- **Konstitutivní**

- Zakládají, mění nebo ruší právní vztahy
- Působí ex nunc (od nyní)
- Například rozhodnutí o uložení pokuty

- **Deklaratorní**

- Autoritativně ověřují, jen potvrzují (nevzniká nic nového, je potvrzeno, že to daným způsobem bylo správně)
- Působí ex tunc (z minula, od tehdy)
- Například určení otcovství

X INTERNÍ NORMATIVNÍ INSTRUKCE

Jedná se o pokyn nadřízeného

Jedná se o podnikovou směrnici

**Zvláštní forma činnosti, která se děje na základě
právních norem**

- **Individuální instrukce**
- **Normativní instrukce**

DOKAZOVÁNÍ (KROMĚ VÝŠE ŘEČENÉHO)

- Úzce souvisí s logikou
- Právní dokazování je podmnožinou logického dokazování
- Logický proces, který vede k prokázání předpokladu nebo k jeho vyvrácení (důkaz opaku)
- Dokazování v právu je zásadní - kromě právních fikcí a nevyvratitelných domněnek a notorií je vše dokazováno
- **Důkaz v logice:** správné odvozování z pravdivých premis (deduktivní proces)
- **Důkaz v právu:** výsledek dokazování, důkazní prostředek, význam v právu nejednotný

DOKAZOVÁNÍ (KROMĚ VÝŠE ŘEČENÉHO)

Třístupňový proces

1. **Vymezení předmětu dokazování** – co chceme dokázat, pravdivost / nepravdivost čeho má být dokázána?
2. **Důkazní prostředky / argumenty** – vztah otázky a odpovědi, posloupná souvislost mezi tím, co zkoumáme a jestli se tak opravdu stalo (byl vražednou zbraní daný nůž?)
3. **Důkaz / předvedení důkazu** – dané mělo být dokázáno a provedením 3 stupňů dokázáno bylo

3 stupně zjednodušeně: 1) co? 2) jak? 3) souvislosti souhlasí

V kontradiktorním (sporném) řízení je schéma složitější, protože protistrana chce ukázat, že důkaz není pravdivý

DOKAZOVÁNÍ (KROMĚ VÝŠE ŘEČENÉHO)

1. Extenzionální dokazování

- Dedukce
- Logická posloupnost – z A vyvodím B (resp. prokážu logicky že A je pravdivé)

2. Intenzionální dokazování

- Nespočívá v logickém odvození
- Například pozorování podezřelého

DOKAZOVÁNÍ (KROMĚ VÝŠE ŘEČENÉHO)

**Soud by měl usilovat o prokázání objektivní pravdivosti
(posouzení soudu je v souladu s objektivní realitou)**

X

**Zúčastněné strany chtějí soud přesvědčit o své subjektivní
pravdě**

DOKAZOVÁNÍ (KROMĚ VÝŠE ŘEČENÉHO)

Vady v dokazování:

Právní a logické chyby

Právní chyba:

- **Daný důkaz nebylo možno podle zákona provést (nezákonné užití odposlechů)**

Logická chyba:

- Chyba v postupech a myšlení, chyba v argumentaci, chyby definování, chyby v položených otázkách
- **Chyba odvozování** – porušení pravidel sylogismu (chybně určeno že z A plyne B)
- **Specifická chyba** – z A nevyplývá B, neznalost sporné otázky, tvrzení kruhem (samo tvrzení nebylo objektivně prokázáno, jen snaha o prokázání sama sebe)

AUTORITATIVNÍ APLIKACE PRÁVA (VIZUALIZACE)

- https://prezi.com/pc7h0ejbbdbb/autoritativni-aplikace-prava/?utm_campaign=share&token=524e8ae0c190866d582ef20f1964ab44b4a1127ab9059239d76efe280e82cfcf&utm_medium=copy

DĚKUJI ZA POZORNOST!

OTÁZKY?